НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Навчально-науковий інститут медицини

Кафедра описової та клінічної анатомії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця
з науково-педагогічної та навчальної роботи
доктор медичних наук, професор
Олег Власенко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клінічна анатомія і оперативна хірургія.

Освітній рівень: другий (магістерський)

Галузь знань: 1 «Охорона здоров'я та соціального забезпечення»

Спеціальність:12 «Медицина»

Освітня програма: «Медицина»

2026-2027 навчальний рік

UB
НМУ імені О.О.Богомольця
№449/л-1 від 02.09.2026
Власенко О.М. (Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи) 02.09.2026 14:05

Робоча програма навчальної дисципліни «**Клінічна анатомія та оперативна хірургія**» (варіативна складова) розроблена для студентів підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 1 «Охорона здоров'я та соціального забезпечення» спеціальності 12 «Медицина».

Розробники програми:

професор кафедри описової та клінічної анатомії, д.м.н., професор Шевченко О.О.,
доцент кафедри описової та клінічної анатомії, к.м.н., доцент Кобзар О.Б., доцент кафедри описової та клінічної анатомії к.м.н., доцент Дорошенко С.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри описової та клінічної анатомії (Протокол № 1 від 26 серпня 2026 р.).
Завідувач кафедри описової та клінічної анатомії, професор
І.В.Дзевульська

Голова циклової методичної комісії з природничих
дисциплін, к.б.н., доцент
Л.В.Яніцька

Гарант освітньої (освітньо-професійної) програми
д.мед.н,, професор В.С. Мельник

Начальник відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації, PhD, доцент І.І. Кучеренко

1.Опис навчальної дисципліни

Повна назва дисципліни - «**Клінічна анатомія та оперативна хірургія**»

Код дисципліни – ВК 2.4 (варіативна складова)

Кількість кредитів ЄКТС – 3

Загальний обсяг годин - 90

Форма контролю - диференційний залік

2.Мета, очікувані результати навчання та критерії результатів навчання

2.1.Мета. Набуття кожним студентом компетентностей з клінічної анатомії та оперативної хірургії, необхідних для обґрунтування клінічного діагнозу, розуміння патогенезу різних захворювань, розвитку можливих ускладнень, технічних прийомів оперативних втручань.

2.2.Очікуванні результати навчання.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

ФК 21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.

ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

2.3.Критерії оцінування результатів навчання

Оцінювання навчальної діяльності студентів регламентовано Положенням про «Порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О. Богомольця» (протокол засідання Вченої ради НМУ імені О.О. Богомольця №4 від 28.11.2023 року).

Поточний контроль передбачає 100% опитування студентів групи з обов'язковим оцінюванням всіх складових елементів заняття: тестового контролю, усного опитування,опису препаратів (прийом практичних навичок) і перевірки самостійної роботи студентів. На кожному практичному занятті викладач оцінює знання кожного студента за загальною шкалою оцінювання «5-4-3-2», визначає середню арифметичну оцінку (за кожну складову), яку переводить у бали згідно розподілу, визначеного кафедрою. Якщо під час визначення балів за заняття середньоарифметична оцінка становить «2», то це відповідає 0 кількості балів. Вага кожної теми у межах терміну вивчення дисципліни однакова.

Відмінно ("5") - Студент правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання. Стабільно правильно вживає анатомічні і хірургічні терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Правильно ідентифікує хірургічний інструментарій і дає чітку відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Добре ("4") - Студент правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми. Правильно вживає анатомічні і хірургічні терміни. З окремими помилками проводить ідентифікацію хірургічного інструментарію і дає неповну відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Задовільно ("3") - Студент неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання. Не може самостійно

побудувати чітку, логічну відповідь. Неповно вживає анатомічні і хірургічні терміни. З помилками ідентифікує хірургічний інструментарій і не дає відповіді про мету його застосування під час оперативного втручання.

Незадовільно ("2") - Студент не знає матеріалу або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту навчального матеріалу. Неправильно ідентифікує хірургічний інструментарій і не дає відповіді про мету його застосування під час оперативного втручання.

Критерієм успішного проходження студентом підсумкового оцінювання є отримання мінімальних оцінок за кожним запланованим результатом навчальної дисципліни.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	**Кількість годин**					
	Денна форма					
	усього	**В тому числі**				
		Л	**П**	**лаб**	**інд**	**СРС**
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії						
Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії	**2**		**-**	**-**	**-**	**2**
Тема 2. Хірургічні інструменти**.** Первинна хірургічна техніка.	**7**	**-**	**4**	**-**	**-**	**3**
Разом за змістовим модулем 1	**9**		**4**	**-**	**-**	**5**
Змістовий модуль 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї						
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови	**7**	**2**		**-**	**-**	**5**
Тема 4. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок та органів шиї.	**7**	**2**		**-**	**-**	**5**
Разом за змістовим модулем 2	**14**	**4**		**-**	**-**	**10**
Змістовий модуль 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок грудей та органів грудної порожнини						
Тема 5. Клінічна анатомія та оперативна хірургія грудної стінки	**4**	**-**	**2**	**-**	**-**	**2**

Тема 6. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів та серця	**7**	**-**	**2**	**-**	**-**	**5**
Разом за змістовим модулем 3	**11**		**4**	**-**	**-**	**7**
Змістовий модуль 4. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок стінок живота та органів порожнин живота та тазу						
Тема 7. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.	**10**	**2**	**2**			**6**
Тема 8. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.	**16**		**6**			**10**
Тема 9. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.	**8**	**-**	**-**			**8**
Разом за змістовим модулем 4	**34**	**2**	**8**			**24**
Змістовий модуль 5. Клінічна анатомія та оперативна хірургія кінцівок						
Тема 10. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок	**8**		**2**			**6**
Тема 14. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок	**8**		**2**			**6**
Тема 15. Оперативні втручання на кінцівках	**6**					**6**
Разом за змістовим модулем 5	**22**		**4**			**24**
Усього годин	**90**	**6**	**20**	**-**		**64**
Кредитів ECTS –3						

Аудиторне навантаження – 28% СРС – 72%

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Клінічна анатомія порожнини черепа, мозкових оболон і міжоболонних просторів Схема черепно-мозкової топографії. Хірургічна анатомія внутрішньочерепних гематом. Трепанація черепа (декомпресивна і кістково-пластична). Антротомія. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови	**2**
2	Клінічна анатомія ділянок, фасцій та клітковинних просторів шиї. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Шляхи поширення нагнійних процесів. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї.	**2**
3	Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж, стегнових, пупкових гриж та грижі білої лінії живота. Операції при пахвинних, стегнових та	**2**

	пупкових грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої та ковзної гриж.	
	Усього	**6**

6. Теми семінарських занять(-)

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хірургічний інструментарій	2
2	Первинна хірургічна техніка. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі.	2
3	Клінічна анатомія молочної залози. Операції на молочній залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах. Резекція ребра. Оперативні доступи до органів грудної порожнини.	2
4	Клінічна анатомія серця. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби (ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Клінічна анатомія та оперативна хірургія плеври та легень	2
5	Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж, стегнових, пупкових гриж та грижі білої лінії живота. Операції при пахвинних, стегнових та пупкових грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої та ковзної гриж.	2
6	Кишкові шви. Резекція кишок. Ентероанастомози	2
7	Хірургічні доступи до шлунку. Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку,ушивання проривної виразки шлунку, гастростомії, гастроентеростомії, резекції, ваготомії та дренажні операції. Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхурі та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка).	2
8	Оперативна хірургія тонкої кишки та товстої товстої кишки. Апендектомія. Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його кукси. Ретроградне видалення червоподібного відростка.	2
9	Клінічна анатомія ділянок хірургія верхніх кінцівок. Оперативні доступи до пахвової, підключичної, плечової, променевої і ліктьових артерій. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів верхніх кінцівок. Шляхи поширення	2

	гнійних процесів. Розрізи при панаріціях і флегмонах кисті і передпліччя.	
10	Клінічна анатомія ділянок нижніх кінцівок. Оперативні доступи до судин та нервів на стегні, гомілці і стопі. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів нижніх кінцівок. Шляхи поширення гнійних процесів.	2
	Усього	**20**

8. Теми лабораторних занять(-)

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія». Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження. Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань.	2
2	Принципи первинної хірургічної обробки ран. Мікрохірургічна техніка. Сучасний шовний матеріал та зшиваюча апаратура. Техніка підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних, внутрішньоартеріальних ін'єкцій і вливань. Венесекція та венепункція. Види місцевого знеболювання.	3
3	Клінічна анатомія та оперативна хірургія мозкового відділу голови та порожнини черепу. Кровопостачання та іннервація мозкового відділу голови та порожнини черепу. Вроджені вади мозкового черепа.	5
4	Клінічна анатомія ділянок шиї. Серединні і бокові кисти та свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонних артерій і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривошиї. Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Оперативні доступи до шийної частини стравоходу.	5
5	Вади розвитку молочної залози.	2

6	Клінічна анатомія та оперативна хіругія плеври, легень, органів переднього і заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу. Пульмонектомія. Резекція частки (зони) та сегмента легень. Клінічна анатомія серця та осердя. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби серця (ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Принципи екстракорпорального кровообігу (апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічного лікування. Трансплантація серця.	5
7	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік). Клінічна анатомія пахвинної ділянка, пахвинного та стегнового каналів. Клінічна анатомія ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Ендоскопічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Лапароскопічні методи лікуваня гриж передньо-бічної стінки живота.	6
8	Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст. Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, закутки. Шляхи поширення нагнійних процесів. Клінічна анатомія та оперативна хірургія шлунку. Клінічна анатомія печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, підшлункової залози, селезінки. Лапароскопічні методи холецистектомії. Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів. Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах. Клінічна анатомія тонкої та товстої кишок. Лапароскопічна апендектомія. Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід). Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при мегаколон і хворобі Гіршпрунга.	10
9	Клінічна анатомія таза. Фасції і клітковинні простори таза. Відділи порожнини малого тазу. Очеревинний відділ порожнини малого тазу: топографія, органи. Статеві особливості ходу очеревини. Підочеревинний відділ порожнини малого тазу: межі, органи, статеві особливості. Фасції тазу. Клітковинні простору тазу: межі, вміст, шляхи розповсюдження запальних процесів. Підшкірний відділ порожнини малого тазу: межі. Сідничо-відхідникова ямка: межі, вміст. Клінічна анатомія органів	8

	чоловічого і жіночого таза (сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки). Кесарів розтин	
10	Клінічна анатомія плечового, ліктьового, променево-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).	6
11	Клінічна анатомія кульшового, колінного, надп'ятково-гомілкового суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів	6
12	Оперативні втручання на суглобах кінцівок. Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, надп'ятково-гомілковому суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, .артродез, артрориз, ендопротезування). Операції на кістках (остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика). Принципи операцій на сухожилках (зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез) Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці (ампутація фаланг пальців кисті, кісток п'ястка, передпліччя та плеча). Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці (екзартикуляцію пальців за Гаранжо, ампутацію стопи за Шарпом. ампутація стопи за Лісфранком, ампутація стопи за Шопаром, екзартикуляція стопи за Саймом, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І.Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна)	6
	Усього	**64**

10. Індивідуальні задання

- самостійна підготовка до практичних занять
- теоретична підготовка до наступного практичного заняття
- вирішення тематичних тестових завдань,
- вирішування тематичних ситуаційних задач
- написання оглядів літератури, рефератів та презентацій за окремими темами навчального матеріалу з використанням додаткової навчальної та наукової літератури
- ідентифікування анатомічних структур на топографоанатомічних малюнках в розділі «Самостійна робота» на сайті кафедри з наступним заповненням таблиць в зошитах для самостійної роботи
- написання протоколів операцій (письмових робіт) за встановленими темами
- виготовлення топографоанатомічних вологих препаратів

- виготовлення наочних засобів навчання (таблиць, топографоанатомічних малюнків, схем операцій та ін.)
- участь та отримання призових місць у всеукраїнських та інших олімпіадах з навчальних дисциплін

Рекомендовані теми протоколів операцій (письмових робіт)

1. Декомпресивна трепанація черепа.
2. Кістковопластична трепанація черепа.
3. Антротомія.
4. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).
5. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко.
6. Оголення сонних артерій в сонному трикутнику
7. Операції при флебектазії яремних вен.
8. Верхня та нижня трахеотомія.
9. Субтотальна субкапсулярна струмектомія за О.В.Ніколаєвим.
10. Операція при маститі.
11. Операції на молочній залозі при злоякісних пухлинах.
12. Операції на молочній залозі при доброякісних пухлинах
13. Видалення легені (пульмонектомія).
14. Резекція частки (зони) легень (лобектомія).
15. Аорто-коронарне шунтування.
16. Операції з приводу прямих пахвинних гриж.
17. Операції з приводу косих пахвинних гриж.
18. Операції з приводу стегнових гриж.
19. Операції з приводу пупкових гриж.
20. Резекція тонкої кишки
21. Тимчасова гастостома
22. Селективна ваготомія з дренажною операцією
23. Гастроентеростомія
24. Антеградна холецистектомія
25. Ретроградна холецистектомія
26. Апендектомія
27. Пієлолітотомія
28. Паранефральна блокада
29. Надлобкова чрезміхурова аденомектомія.
30. Операції при позаматковій вагітності
31. Високий розтин сечового міхура
32. Доступи до пахвової артерії.
33. Доступи до підключичної артерії.
34. Доступи до плечової артерій та серединного нерва.
35. Доступи до стегнової артерії.
36. Доступи до підколінної артерії.
37. Операція при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.
38. Кістково-пластична ампутація гомілки за М.Пироговим.

11.Методи навчання

- словесні (вербальні) методи навчання - інструктаж, пояснення, бесіда, консультування, дискусія навчальна;
- наочні методи навчання – ілюстрування (плакати, схемі, малюнки), демонстрація (навчальні фільми, мультимедійна презентації, біологічні засоби (труп, муляжі, музейні препарати);
- практичні методи – відтворюючі, тренувальні та творчі вправи, експеримент, моделювання.
- інтерактивні методи навчання - фронтальне опитування способом «вільного мікрофону» або «ланцюжка», ділові ігри, ситуаційні задачі або кейс-метод, робота в малих групах з елементами дебріфінгу і навчальної дискусії.

12.Методи та форми контролю, розподіл балів, які утримують студенти, оцінювання

Методи контролю: усний (опитування, виступи із ІРС, вирішування ситуаційних задач), письмовий (написання протоколів операцій), практичний (оволодіння практичними навичками), тестовий контроль.

Форми контролю: індивідуальні завдання, презентації, перелік стандартизованих питань для практичних занять, індивідуальні завдання для СРС, комплекти тестових завдань для практичних занять, ситуаційні задачі, протоколи операцій.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Оцінка поточної успішності (поточний контроль) визначається як сума балів оцінки за роботу на кожному практичному занятті. На кожному практичному занятті проводяться такі методи поточного контролю*:*

- перевірка самостійної письмової роботи на кожне заняття, яка була виконана у позааудиторний час;
- ідентифікування анатомічних структур на топографоанатомічних малюнках в розділі «Самостійна робота» (платформа (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);
- вирішення тестових завдань за темою кожного практичного заняття, контроль тестових завдань. (платформа (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);

Оцінка поточної успішності визначається за шкалою:

59 % та менше правильних відповідей	оцінка «2»
60% - 74% правильних відповідей	оцінка «3»
75 % -89 % правильних відповідей	оцінка «4»
90-100% правильних відповідей	оцінка «5».

- усна відповідь на стандартизовані питання
- розв’язування клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок на трупах, тренажерах та біологічному матеріалі.

За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5-4-3-2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали згідно шкали (розподілу. У

випадку якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

«5» - 18 балів
«4» - 15 балів
«3»- 11 балів
«2»- 0 балів

Контроль та оцінювання письмової роботи «Протокол операції» (не обов`язковий компонент для поглибленого вивчення дисципліни). Оцінювання «Протоколу операції» здійснюється під час відповідного практичного заняття або здійснюються викладачем індивідуально в додатковий час (від 3 до 10 балів). До суми балів поточної успішності в окремій графі академічного журналу додаються бали за «Протокол операції». Студент може виконати одну письмову роботу «Протокол операції» за весь курс дисципліни.

Контроль та оцінювання індивідуальної самостійної роботи (ІСР) (не обов`язковий компонент для поглибленого вивчення дисципліни). Індивідуальна самостійна робота (ІРС проводиться у вигляді оглядів літератури, мультимедійних презентацій або відео матеріалів з проблемних та історичних питань клінічної анатомії, розвитку сучасних оперативних втручань тощо. Оцінювання індивідуальної самостійної роботи (ІСР) здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті або здійснюються викладачем індивідуально в додатковий час (від 8 до 4 балів) Бали оцінки ІРС зараховуються в окремій графі академічного журналу.

При засвоєнні кожної теми дисципліни за поточну навчальну аудиторну діяльність, ІСР, письмову роботу «Протокол операції» студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які конвертуються у бали.

<table>
<tr><th colspan="9">Співвідношення традиційної шкали оцінок та балів за різні форми аудиторної та індивідуальної самостійної роботи</th></tr>
<tr><td rowspan="4">Практичні заняття 10 (20 годин),</td><td>5</td><td>18</td><td rowspan="4">ІСРС - 1 робота на курс</td><td>5</td><td>10</td><td rowspan="4">Протокол операції 1 протокол за курс</td><td>5</td><td>10</td></tr>
<tr><td>4</td><td>15</td><td>4</td><td>8</td><td>4</td><td>8</td></tr>
<tr><td>3</td><td>11</td><td>3</td><td>4</td><td rowspan="2">3</td><td rowspan="2">4</td></tr>
<tr><td>2</td><td>0</td><td>2</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td>2</td><td>0</td></tr>
</table>

Оцінювання:

Оцінювання дисципліни здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому практичному занятті.

До кінцевого контролю (диференційного заліку) допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені начальною програмою, були присутні на 75% аудиторних заняттях (практичні заняття) із тією

накопиченою сумою балів впродовж вивченння дисципліни. Допуск у бальному вираженні не встановлюється.

До диференційного заліку не допускаються студенти, що пропустили 4 та більше практичнх занять та вважаються такими, які не виконали навчальну програму і план з дисципліни.

Оцінювання дисципліни у формі диференційованого заліку здійснюється на підставі суми балів, що отримав студент за поточне навчання, виконання ІСР та написання протоколу оперативних втручань.

Сума балів має бути не меншою, ніж мінімально необхідна і відповідає мінімальному значенню оцінки Е, тобто складає 111 балів.

Дисципліна вважається зарахованою, якщо студент за поточну навчальну діяльність набрав 111 та більше балів.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні дисципліни – 200 балів, яка включає поточну навчальну діяльність бали за практичні заняття, ІРС та написання протоколу).

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні:

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка в балах**	**Оцінка за шкалою ECTS**	**Пояснення**
Відмінно	170 - 200 балів	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре	155 - 169 балів	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	140 - 154 балів	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно	125-139	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	111- 124	E	Достатньо (виконання відповідає мінімальним критеріям)
Незадовільно	60-110	FX	Незадовільно
	1-59	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

13.Політика курсу щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність **(відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту»)** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання,

викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідеї, розробок, відомостей, тверджень;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідеї, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної діяльності.

Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення визначаються спеціальними або внутрішнім положенням закладу освіти, що мають бути затверджені основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

13. Методичне забезпечення

- методичні рекомендації до кожного практичного заняття (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);
- методичні рекомендації для виконання самостійної роботи до кожного практичного заняття
- методичні рекомендації для написання протоколів оперативних втручань
- база тестових завдань для кожного практичного заняття (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);
- база ситуаційних задач для кожного практичного заняття (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);
- перелік стандартизованих питань до кожного практичного заняття (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);
- перелік практичних навичок (**https://likar.nmu.kyiv.ua**);

14. Рекомендована літаратура

Базова.

1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Т. 1: підручник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, С.М.Білаш [та ін.] за ред. В.І.Півторака, О.Б.Кобзаря. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 568 с.
2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Т. 2: підручник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, С.М.Білаш [та ін.] за ред. В.І.Півторака, О.Б.Кобзаря. – Вінниця: Нова Книга, 2025. – 656 с.
3. Ахтемійчук Ю.Т., Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко; О.Б.Кобзар; М.П.Ковальський; І.Л.Первак; В.І.Півторак; К.О.Прокопець; Н.Ю.Радомська; О.А.Радомський; М.В.Пархоменко; Т.Т.Хворостяна //Оперативна хірургія і клінічна анатомія - Київ, ВСВ “Медицина”, 2018 . – 504 с.
4. Короткий курс клінічної анатомії та оперативної хірургії: навчальний посібник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, Ю.Г.Шевчук. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 224 с.
5. Tsyhykalo O.V. Topographical anatomy and operative surgery; textbook for english-speaking foreign students / Olexander Tsyhykalo - Вінниця : Нова Книга, 2011. – 528 с.
6. Moore Keith L,. Dalley Arthur F. Clinically oriented anatomy -- LIPPINCOTT WILLIAMS & WILKINS A Wolters Kluwer Cornpany - Philadelphia • Baltimore • New York • London Buenos Aires • Hong Kong • Sydney • Tokyo 4th ed.- 1999. – 1183 p.

Допоміжна

7. Бурих М.П. Топогрфічний підхід до вивчення тіла людини. – Харків, 2005. – 300 с.
8. Вайда Р.Й.// Основи клінічної анатомії та оперативної хірургії. Лекції. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.- 464 с.
9. Gliedman M.L. Atlas of Surgical Techniques. – New York etc., McGraw – Hill.- 1990.
10. Sabiston D.C. Atlas of General Surgery. - Philadelphia etc., Saunders.- 1994.

15. Інформаційні ресурси

(https://likar.nmu.kyiv.ua);
https://sites.google.com/view/dep-osta-nmu-kyiv-ukr
http://www.medscape.com
http://www.meduniv.lviv.ua/links/ Best World Medical Sites Collection for Health Professionals and Medicine Students
http://www.bsmu.edu.ua/files/CAS/
http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/kaoch/texts.html
http://www.surgeryadvance.com/
http://www.worldcat.org/